

UPM-KYMMENE OY:
REPONIEMEN RANTAKAAVA
KAAVAN YMPÄRISTÖSELVITYS

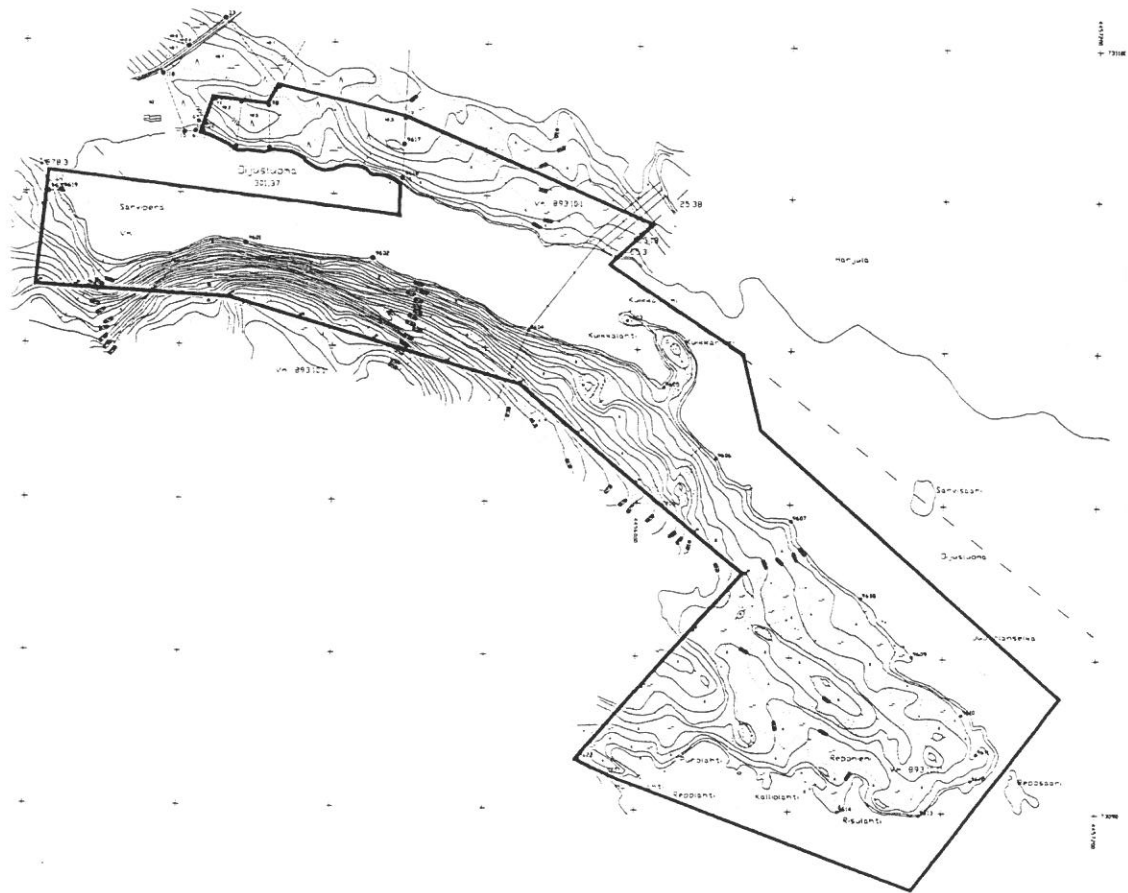
SUUNNITTELUKESKUS OY

2.6.1998

1 YLEISKUVAUS

Reponiemen rantakaava-alue sijaitsee Kuusamossa Oijusluoman rannalla noin 10 km Kuusamon keskustasta Ouluun päin. Oijusluoman lahtena olevan Sarvipेरän pohjoisrannalle päästään Juusolan tietä pitkin. Etelärannalle ei ole toistaiseksi tieyhteyttä.

Reponiemen rantakaava-alueeseen kuulu UPM-Kymmene Oyj:n omistama Reponiemi-niminen tila rn:o 73 Maanselän kylässä sekä yksityisten omistuksessa oleva alue Juusolan koulun vieressä. Rantakaava koostuu kahdesta alueesta Oijusluoman rannalla; toinen on Sarvipेरän pohjoisrannalla, toinen etelärannalla Sarvivaaran ja Reponiemen kohdalla. Saaria kaava-alueeseen ei kuulu. Kaava-alueen ulkopuolella ovat Sarvisaari ja Reposaari.

Kuva 1. Reponiemen rantakaava-alue.

Sarvivaara nousee jyrkkänä rinteinä järven rannasta. Järven pohjukassa on koulu. Järvi on hiekkapohjainen; lahdekkeissa on pieniä hiekkarantoja, mutta enimmäkseen rannalla on pieniä kiviä ja noin puolen metrin töyräs. Sarvivaaran rinteet ja ranta ovat kuivaa harvaa kuusikkokangasta, Reponiemessä ja useissa paikoissa metsän sisällä on soita. Aluskasvillisuuden valtalajeina ovat seinäsammal ja mustikka, avoimilla soilla rahkasammal ja sarat.

Rantakaava-alueen vieressä Sarvipäran pohjukassa on kaksi uutta omakotitaloa. Pohjoisrannan alue rajoittuu lännessä peruskouluun ja idässä kesämökkiin. Kuikkasalmien kohdalla on vielä kaksi muuta kesäasuntoa. Sarvivaaran puoli on rakentamaton.

Oijusluoman ja Juusolan välisellä alueella ei ole luonnonsuojelulain nojalla, ympäristökeskuksen päätöksellä tai kaavoituksella rauhoitettavaksi osoitettuja kohteita. Se ei myöskään kuulu Natura 2000 -ohjelman ehdotukseen. Suojeluohjelmat eivät ole esteenä alueen kaavoitukselle ja rakentamiselle.

2 TARKASTELUTAPA

Reponiemen rantakaavan toteuttamisen ympäristövaikutuksia on tarkasteltu kaavoituksen yhteydessä. Selvitystä tehtäessä on otettu huomioon uuden luonnonsuojelulain- ja asetuksen mukaiset luontotyypit sekä Metsähallituksen ohjeet kaava-alueiden luontoselvityksistä.

Ensimmäinen maastokäynti tehtiin työn alussa, jolloin kaavan laatija ja ympäristösuunnittelija tarkastelivat yhdessä mahdollisia rakennuspaikkoja ja luonnontilaisina tai metsätalousmaana säästettäviä alueita. Kaavaluonnosta laadittaessa on tontit pyritty sijoittamaan niin, ettei alueen luonne muuttuisi tarpeettoman paljoa, ja maiseman ja luonnon kannalta tärkeimmät alueet jäisivät edelleen rakentamattomiksi. Rakennuspaikat ja tieyhteydet ovat kaavaluonnoksessa sovitettu mahdollisimman hyvin maastoon sopiviksi. Joitakin muuten rakentamiseen soveltuvia alueita on työn aikana karsittu maastoa rikkovien tieyhteyksien takia. Kaavaluonnoksen hahmotuttua alueelle on palattu ja inventointeja tarkennettu.

3 ALUEKUVAUS

Reponiemen rantakaava-aluetta kuvataan tässä kolmessa osassa: Sarvilahden pohjoispuoli, Sarvilahden eteläranta sekä Reponiemi.

Sarvipерän pohjoisranta

Koulun länsipuoleinen alue on kuivaa tasaista valoisaa kuusikkoa. Sammaluston valtalajina on seinäsammal. Tyypillisesti kenttäkerroksessa olisi poronjäkälää, mutta porot ovat laiduntaneet sen vähiin. Ranta on hiekkapohjainen. Noin metrin korkuinen rantatöyräs on sammaleinen. Harvinaisuuksia kasvillisuudessa tai eläimistössä ei ole.

Kuva 2. Sarvipерän pohjoisrannan kuivaa kangasta.

Siirryttäessä itään päin maasto muuttuu kosteammaksi. Rantaan laskevat kahdessa kohdassa purot, joiden ympäristöt ovat soistuneet. Lähde, jolta vesi virtaa voimajohtolinjan alla olevalle suolle, on alueen pohjoispuolella. Soiden välisellä alueella on tiheää sekametsää, jossa koivuja ja kuusia. Myös niillä paikoilla, joissa rannassa ja puron ympärillä on suota, on ylempänä kuivaa kuusikkoa. Soilla sammalpeite on märkää rahkasammalta, varvustona lähinnä suopursua tai mustikkaa. Alue rajautuu voimajohtolinjan itäpuolella kesämökkitoonttiin. Itäisin osa kaava-alueesta on kosteaa ja huonosti rakentamiseen soveltuvaa.

Sarvilahden eteläranta

Sarvivaaran rinne viettää jyrkästi rantaan. Kapean rantakaistaleen jälkeen myös lahti syvenee vastaavasti ja lahden syvin kohta on yli 26 m. Sarvipera näyttää rannalta katsottuna erilliseltä järveltä, sillä Kuikkaniemi sulkee näkymän Juusolanselälle.

Rinnemetsä on harvaa, valoisaa kuusikkoa. Kuivien alueiden välissä on suopainanteita ja lahden pohjukassa kaksi soista puronotkelmaa. Keskellä Sarvivaaran rinnettä on jyrkkiä kallionkielekkeitä. Jyrkimmillään vaaran rinteellä on muutaman metrin pudotuksia, suurin osa maastosta on kuitenkin tasaisesti viettävää metsää. Valtapuuna on pohjoisille metsille tyypillinen kapea kuusi, kentäkerroksessa seinäsammal tai rahkasammal ja varvustossa lähinnä mustikka tai suopursu. Uhanalaisten kasvien kasvupaikkoja ei ole tiedossa.

Kuva 3. Sarvivaaran lounaisrinteellä on valoisa kosteikko, jossa ei kuitenkaan voi erottaa puron uomaa.

Sarviperan lounaiskulmassa on pieni hiekkaranta. Ranta on luonnontilainen, ei kuitenkaan niin suuri ja kasvillisuudeltaan avoin, että se olisi luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltava alue. Lahden keskiosassa on myös sileä hiekkasärkkä, muualla rantavedessä on hiekkapohjalla pieniä kiviä.

Kuikkaniemi on hiekkapohjainen niemi. Kuikkalahden pohjukassa on hiekkaranta. Suojaisalle rannalle on kehittynyt nuotiopaikka.

Kuva 4. Kuikkaniemen hiekkaranta on luonnollinen taukopaikka.

Maapohja on kovaa, mutta rinne viettää niin jyrkästi, että rakennuspaikat vaatisivat rinneratkaisuja. Alueen länsiosassa sijaitsevan puron varsi on soistunut, niin että puro välillä häviää rahkasammaleen sekaan. Avara, valoisa puronvarsi ja rinnemetsä ovat kauniita.

Alueen luonnontilaa ja maisemaa on muuttanut Sarvivaaran ja Sarviperrän yli rakennettu suurjännitelinja. Se hallitsee paikoitellen maisemaa ja vähentää alueen erämaailmetta.

Reponiemi

Kuikkaniemen itäpuoli on selvästi soisempaa kuin länsipuoli. Osa soista on vaaran päällä, osa ulottuu alavina niemen keskiosista rantaan saakka. Alue on erittäin rauhallista. Polkuja ei juurikaan ole rantaa kiertävää poronpolkua lukuun ottamatta. Poroja on kesälläkin.

Luonnon monimuotoisuus toteutuu tällä alueella. Metsätyyppi vaihtelee karusta männiköstä ja tuoreesta kangasmetsästä rämeisiin ja lettoihin. Rauhallisella

alueella viihtyvät porojen lisäksi riistaeläimet ja vesilinnut. Kuusikoissa tavattiin teeriä ja metsoja, rantavedessä mm. kuikkaa, keskemällä joutsenia ja soilla näyttäisi asuvan kurkia. Valtapuuna on kapea "kynttiläkuusi", mutta jotkut kuuset ovat säännöllisen kartiomaisia ja hyvin tiheäoksaisia. Soilla kasvaa tyypillisiä suokasveja: laidoilla kitukasvuisia mäntyjä, erilaisia rahkasammaleita, saroja, suopursua, juolukkaa, niittyvillaa, kihokkia ja harvakseltaan lakkoja.

Reponiemen eteläranta on soinen. Kaava-alue rajoittuu lännessä Repopuroon, joka laskee Reposuolta Repolahteen. Tämä osa kaava-alueesta ja siltä aukeavista näkymistä on asumatonta.

Kuva 5. Reponiemen kärjessä ja Sarvivaaran rinteillä on kauniita kartiomaisia kuusia.

4 KASVILLISUUS JA ELÄIMISTÖ

Alueella on siis useita erilaisia biotooppeja. Metsät ovat valoisia, sillä puusto on pohjoiselle tyypillisesti harvaa kapeaa kuusta. Puusto on hyväkuntoista, mutta hidaskasvuista. Rannoille ei ole ulotettu hakkuita, vaikka Sarvivaaran laelta ja etelärinteeltä on kuusikkoa hakattu. Valtaosa kuusista on vahvaan lumipeitteeseen sopeutuneita kynttiläkuusia. Toisaalta useissa paikoissa on yksittäisiä hyvin tiheäoksaisia alaosastaan leveitä kuusia. Yksittäisenä erikoisuutena mainittakoon kelottuneet tiheäoksaiset kartiomaiset kuuset, joiden oksiston alaosa muodostaa luonnostaan majan. Lehtipuita ja taimia on vähän. Vesikasvillisuutta on niukasti, kaisloja on vain Reposaaren kohdalla.

Eläimistössä on arkoja lajeja, jotka kertovat alueen erämaamaisuudesta. Alueella on runsaasti riistalintuja. Sekä rannan hietikossa että metsissä oli paljon lintujen jälkiä ja jätöksiä. Nimensä mukaisesti Kuikkaniemen, Juusolanselän ja Repolahden tienoilla on kuikkia. Kuikka on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi lajiksi. Se säilyy järvellä, jos sen mahdolliset pesintäpaikat jätetään rakentamatta. Täydellistä rauhaa koko järvelle se ei vaadi. Reposuolla ilmeisesti pesii kurkia. Kurki on Euroopassa harvinaistunut laji, joka on mainittu EU-direktiiveissä. Suomessa kurkea ei ole luokiteltu uhanalaiseksi. Riittää, kun sen elinpiiri otetaan huomioon rakennettaessa ja liikuttaessa alueella.

Kuva 6. Kurkiemon jäljet Reponiemen rantahiekassa.

5 KAAVALUONNOKSEN TONTTIEN RAKENNETTAVUUS

Sarviperän pohjoisranta

Koulun itäpuolella oleva alue soveltuu hyvin rakentamiseen. Tasainen kuiva kuusikko ei tosin kestä kulutusta yhtä hyvin kuin tuorempi maa, mikä näkyy varsinkin niillä paikoilla, joista porot ovat syöneet jäkälän ja tähteenä on kariketta.

UPM-Kymmene Oyj:n alueelle on sijoitettu neljä rakennuspaikkaa tiheään koston "ryteikköisen" sekametsän kohdalle. Ranta on tälläkin kohdalla hyvä, mutta kasvillisuutta joudutaan poistamaan ja aluetta ojittamaan tai salaojittamaan ennen rakentamista. Itäisin osa alueesta on niin soista, ettei luontevia rakennuspaikkoja löydy.

Sarvilahden eteläranta

Kaavassa on sijoitettu Sarviperän länsipäähän väliin kaksi omakotitalon rakennuspaikkaa. Rakennuspaikat sijoittuvat kovalle maalle kahden suon väliin. Sijoituspaikka on luonteva, joskin tontit pienentävät vapaata hiekkarantaa.

Rinteen keskiosaan olisi mahdollista sijoittaa pari vapaa-ajanasuntotonttia, mutta tieyhteys tonteille rikkoisi puron ympäristön. Samalla vapaa yhtenäinen ranta-alue pienentyisi oleellisesti. Kaavassa Sarvivaaran rinne ja ranta-alue sähkölinjalle asti on jätetty rakentamatta, jolloin tämä ranta jää edelleen lähes luonnontilaiseksi alueeksi. Rannanpuoleinen jyrkänne on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi, jolla sallitaan ainoastaan ympäristön säilyttämiseen tähtäävät metsänhoitoiset toimenpiteet.

Kuikkalahden rannalle on suunniteltu kolmea rakennuspaikkaa sähkölinjan ja Kuikkaniemen väliin. Maisemallisesti oikea ratkaisu on jättää Kuikkaniemi rakentamattomaksi. Silloin se jää edelleen vapaasti retkeilijöiden käyttöön, samoin kuin Sarvivaaran rinne ja huippu.

Reponiemi

Kuikkaniemen ja Reponiemen kärjen väliselle alueelle voidaan ajatella tehokkaampaa rakentamista, koska vastarannallakin on asutusta ja loma-asutusta. Tällöin pääosa Reponiemen etelärannasta voidaan jättää rakentamattomaksi. Se on osittain suota, jolloin tonteille johtavat tiet jouduttaisiin tuomaan suon läpi, mikä rikkoisi biotoopin. Näin ollen eteläranta jää luonnontilaiseksi.

Kuikkaniemi hiekkarantoinen tulisi jäädä rakentamattomaksi.

Kuikkaniemen ja Sarvisaaren väliselle alueelle on suunniteltu viisi loma-asuntotonttia. Rakennuspaikkojen itäpuolella on suoalue. Reponiemen kärkeen on

Reponiemen rakentaminen muuttaa maisemaa järveltä päin. Kuivalle kankaalle suunnitellut tontit ovat hyviä rakennuspaikkoja. Alueella ei ole juurikaan merkkejä retkeilykäytöstä vaan Reponiemssä liikkujat ovat lähinnä metsästäjiä. Niemen kärjen kulutuskestävyys ei ole kovin hyvä.

Kaavan luonnosvaiheen tonttien sijoittelussa on otettu huomioon, ettei Reposuota rikota rakentamisella tai tiestöllä. Todennäköisesti rakennuspaikkojen etäisyys on riittävä ajatellen suon eliöstön säilymistä. Kurki ja muut pesivät linnut voivat häiriintyä liikkumisesta.

6 KAAVAN TOTEUTUMISEN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN

Rantakaava-alueella ei ole luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyypppejä eikä vesilain muutoksessa mainittuja lampia, järviä tai uomia, joiden olosuhteet saattaisivat muuttua. Metsälain kolmannessa luvussa mainitaan metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi mm. lähteiden, purojen ja pysyvän veden juoksu-uoman muodostavien norojen välittömät lähiympäristöt, jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät sekä vähäpuustoiset suot. Reponiemen eteläpuolen Repopuron ympäristö on luonnontilainen ja erityisen tärkeän kasvu- paikan kriteerit täyttävä. Kaavan toteuttamisella ei sen luonnontilaisuutta vaaran- neta niin kauan kuin alueen läpi ei johdeta tietä. Metsäasetuksessa määritellään tärkeiksi kalliojyrkänteiksi yli 10 m korkeat kalliojyrkänteet. Sarvivaaran rinteillä on huomattavia kalliojyrkänteitä. Yksittäiset jyrkänteet eivät ole yli kymmentä metriä, mutta rinteellä on usempia jyrkänteitä päällekkäin. Jyrkänteiden ympäristö on kaavaluonnoksessa jätetty rakentamattomaksi alueeksi, joten kaavan toteutu- minen ei uhkaa niiden luonnontilaisuutta. Myöskään vähäpuustoisille soille ei ole esitetty tontteja eikä niiden läpi ole osoitettu tieyhteyttä.

Rantakaavan toteutuminen muuttaa alueen luonnetta. Kulutus lisääntyy ja metsään syntyy polustoja, mutta vapaata aluetta jää edelleen riittävästi. Kaavaa laadittaessa luonnonarvot on otettu huomioon ja arvokkaimmat alueet säästetty luonnontilaisi- na. Maisemallisesti hienointa Sarvipäran etelärantaa sekä kulutuskestävyydeltään ja rakennettavuudeltaan heikkoa Reposuota ei ole osoitettu rakentamisalueiksi. Puronotkot jäävät myös vapaiksi alueiksi. Erityisen kaunis puronotko on Sarvipä- rän pohjukassa Sarvivaaran ja Pienen Sarvilammen välissä. Sen läheisyydessä on myös toinen uoma, jossa itse puroa ei näy, mutta kasvillisuus antaa viitteitä sammalpeitteen alla olevasta kivikosta ja vesiuomasta. Kaava-ehdotuksessa kyseiselle alueelle ei ole esitetty rakentamista.

Teiden rakentaminen alueelle ei maaston vuoksi ole helppoa. Toteutus voidaan tehdä joko raskaasti tai maastoa säästäen. Rakennusvaiheessa tulee linjauksia tarkastella huolellisesti maastossa ennen rakentamista. Tietä joudutaan rakenta- maan myös kaavan ulkopuoliselle alueelle. Sen osan ympäristövaikutuksia ei ole tässä yhteydessä tarkasteltu.

Arimmat lintulajit, kuten kuikka ja metso, siirtyvät kauemmas, mutta tuskin kaikkoavat alueelta kokonaan. Kurjen ja muiden suolla pesivien lajien reviirien säilymiseksi suolla liikkumista tulisi rajoittaa keväällä soittimen ja pesinnän aikaan. Kaavaan ei voida tällaisia ehtoja asettaa, eikä laajin avoin alue Reposuosta kaava-alueeseen kuulukaan.

Anni Rimpiläinen, fil. maisteri

